

RAPEX – SYSTÉM SLEDOVANIA NEBEZPEČNÝCH VÝROBKOV

KOVÁČOVÁ NATÁLIA – ŠTEFAŇÁK PETER

RAPEX – THE MONITORING SYSTEM OF DANGEROUS PRODUCTS

ABSTRAKT

Bezpečnosť výrobkov je v súčasnosti závažným problémom, s ktorým zápasia všetky krajiny sveta. Trhy sú zaplavované množstvom tovaru, nakoľko liberalizácia obchodu umožňuje voľný pohyb výrobkov nielen na vnútornom trhu, ale aj medzi krajinami, a to hlavne v EÚ. Množstvo z týchto tovarov však nevyhovuje bezpečnostným podmienkam, v dôsledku čoho by mali byť z trhu stiahnuté. Preto bol vyvinutý systém sledovania a hlásenia nebezpečných produktov v EÚ. Je potrebné predstaviť fungovanie výstražného systému RAPEX a zadať jeho hlavné úlohy a výstupy. Aby bolo možné vyvodiť závery, či systém RAPEX funguje efektívne, príspevok sa venuje analýze údajov z výročných správ, kde sa sleduje počet hlásení podľa krajiny pôvodu, druhu tovaru, rizika, prijatých opatrení a podobne.

Kľúčové slová: RAPEX, bezpečnosť výrobkov, národný orgán dozoru trhu, národné kontaktné miesto, hlásenia

ABSTRACT

Product safety is now a serious problem which are struggling all countries worldwide with. Markets are flooded by many of the goods; because of trade liberalization allows free movement of goods both for domestic market but also between countries, especially in the EU. Many of these products does not meet security requirements, thus should be withdrawn from the market. Therefore was developed a system of tracking and reporting of dangerous products in the EU. It is necessary to introduce the functioning of the RAPEX alert system and define the main tasks and outputs. In order to conclude whether the RAPEX system works efficiently, the contribution is devoted to analyzing data from annual reports, where the number of monitors reporting by country of origin, type of product risk, the measures taken and so on.

Keywords: RAPEX, product safety, national market surveillance authority, national contact point, reporting

ÚVOD

Oblasť ochrany spotrebiteľa je veľmi dôležitou súčasťou politiky Európskej únie. Jednou zo zásad ochrany spotrebiteľa je vysoká úroveň bezpečnosti tovaru. Bezpečnosť je základnou požiadavkou, ktorú musia spĺňať všetky výrobky na trhu Európskej únie. Bezpečný výrobok by nemal pre spotrebiteľov predstavovať žiadne riziko z hľadiska ochrany ich života a zdravia. Avšak pri voľnom pohybe tovarov sa objavujú prípady, keď výrobky nespĺňajú požiadavku bezpečnosti. S cieľom rýchlej a efektívnej výmeny informácií o nebezpečných výrobkoch nachádzajúcich sa na trhu Európskej únie a Európskeho hospodárskeho priestoru bol vyvinutý systém RAPEX.

Cieľom príspevku je predstaviť tento systém rýchleho varovania pre nepotravinárske spotrebné výrobky, priblížiť spôsob jeho fungovania a charakterizovať jeho ciele a úlohy. Tretia kapitola je venovaná súčasnej situácii v oblasti nebezpečných nepotravinárskych výrobkov a analýze údajov z hlásení týchto výrobkov podľa jednotlivých kritérií za rok 2008.

1 CHARAKTERISTIKA SYSTÉMU RAPEX

RAPEX – RAPid EXchange (Community Rapid Information System) je rýchly výstražný informačný systém Spoločenstva pre nebezpečné spotrebiteľské výrobky¹ z kategórie nepotravinárskych produktov. Hlavnou úlohou systému je zabezpečenie rýchlej výmeny hlásení o výskytu nebezpečných výrobkov medzi Európskou komisiou, 27 členskými štátmi EÚ a 3 štátmi európskeho hospodárskeho priestoru (Island, Lichtenštajnsko, Nórsko) s cieľom ochrániť zdravie a bezpečnosť spotrebiteľov. Členské štáty EÚ sa vzájomne informujú o opatreniach, ktoré boli prijaté na zamedzenie výskytu nebezpečných výrobkov na trhu EÚ. Systém funguje v Európskej únii od roku 2003. Jednou z úloh RAPEX-u je aj monitorovanie efektívnosti fungovania trhového dozoru v jednotlivých krajinách. Systém je základom pre vypracovanie a prijatie opatrení na ochranu trhu. Do systému RAPEX sa hlásia všetky nebezpečné spotrebiteľské výrobky, okrem potravín a krmív, ktoré sleduje európsky rýchly výstražný systém RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed), a liekov, zdravotníckych pomôcok, zdravotníckych zariadení a prístrojov.

Výmena informácií o spotrebných výrobkoch v prípade, že je ohrozená bezpečnosť a zdravie spotrebiteľov je významnou súčasťou spoločných komunitárnych pravidiel na efektívnu realizáciu opatrení v oblasti všeobecnej bezpečnosti spotrebiteľov. Systém RAPEX bol zriadený Európskou komisiou a prevádzkuje ho *Generálne riaditeľstvo pre zdravie a ochranu spotrebiteľa (DG SANCO)*.

Legislatívnym rámcom na jeho vybudovanie na komunitárnej úrovni je Smernica 2001/95/ES Európskeho parlamentu a Rady z 3. decembra 2001 o všeobecnej bezpečnosti výrobkov - The General Product Safety Directive (GPSD)². Oblasť bezpečnosti európskych spotrebiteľov bola inkorporovaná aj do „Stratégie spotrebiteľskej politiky Európskej únie na roky 2002 – 2006“. V roku 2004 bola Smernica transponovaná členskými štátmi do vnútroštátnych právnych predpisov. Hlásenia do systému RAPEX sa spracúvajú v súlade s Usmernením pre riadenie Rýchleho informačného systému Spoločenstva a v súlade s článkom 11 tejto Smernice³.

Bezpečnosť niektorých spotrebných nepotravinárskych výrobkov, ktoré môžu byť nebezpečné pre spotrebiteľa sú upravené osobitne v nasledujúcich sektorových smerniciach:

- Smernica 88/378/ES k bezpečnosti hračiek,

¹ Nebezpečný výrobok je výrobok, ktorý za bežných alebo rozumne predvídateľných podmienok používania, inštalácie alebo údržby predstavuje pre spotrebiteľa nebezpečenstvo

² Ďalej len Smernica

³ Smernica 2001/95/ES Európskeho parlamentu a Rady z 3. decembra 2001 o všeobecnej bezpečnosti výrobkov [online]. 2008 [citované 26. novembra 2008]. Dostupné na www: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0095:SK:HTML>>

- Smernica 73/23/EHS k elektrickým výrobkom,
- Smernica 98/37/ES k strojnému zariadeniu,
- Smernica 89/686/EHS k osobným ochranným prostriedkom,
- Smernica 76/768/EHS ku kozmetike,
- Smernica 70/156/EHS k motorovým vozidlám.⁴

Systém RAPEX, zriadený na základe Smernice, napomáha vysledovať a odstrániť nebezpečné výrobky z európskeho trhu a je tak efektívnym nástrojom na zabezpečenie ochrany spotrebiteľov.

2 SPÔSOB FUNGOVANIA SYSTÉMU RAPEX

Cieľom systému je zabrániť distribúcii ponuky a predaja nebezpečných výrobkov. RAPEX poskytuje týždenne aktualizovanú databázu oznámení. Oznámenia pochádzajú buď od výrobcov alebo distribútorov, ktorí zistili, že uviedli na trh nebezpečné výrobky a oznamujú dobrovoľne túto skutočnosť príslušnému národnému orgánu, alebo pochádzajú zo zistení **kompetentných autorít - národných orgánov dozoru a kontroly trhu**. Kompetentná autorita je povinná oznámiť výskyt nebezpečných výrobkov notifikačnému orgánu systému pre rýchlu výmenu informácií s orgánmi Európskej únie v situáciách vážneho a bezprostredného rizika pre bezpečnosť a ochranu zdravia spotrebiteľov vyplývajúceho z nepotravinárskych výrobkov. Kontroluje, či sa hlásené výrobky nachádzajú na národnom trhu, zbiera informácie o hlásených produktoch a poskytuje výsledky aktivít trhového dozoru Kontaktným miestam systému RAPEX. Príslušný vnútroštátny orgán dozoru prijme adekvátne opatrenia na odstránenie rizika. Môže stiahnuť výrobok z trhu, vyžiadať ho od spotrebiteľov alebo vydať varovanie.

V článku 12 Smernice sa hovorí: „1. Keď členský štát prijme, alebo sa rozhodne prijať, odporučiť alebo dohodnúť s výrobcami a distribútormi, buď na povinnej alebo dobrovoľnej báze, na opatreniach alebo postupoch na zabránenie, obmedzenie alebo uloženie konkrétnych podmienok v rámci svojho územia na možné obchodovanie alebo používanie výrobkov zapríčiňujúcich závažné ohrozenie, musí o tom prostredníctvom RAPEX-u okamžite informovať Komisiu. Taktiež musí bezodkladne informovať Komisiu o zmene alebo odvolaní akéhokoľvek takéhoto opatrenia alebo postupu.“ Orgány dozoru spolupracujú s výrobcami a distribútormi pri plnení povinnosti oznámenia o výskyte nebezpečných výrobkov na trhu, pričom by mali poskytovať predbežné informácie o možnom riziku, ihneď ako sa o ňom dozvedia. To umožní orgánu dozoru pomôcť výrobcovi alebo distribútorovi splniť si oznamovaciu povinnosť správnym spôsobom. Členské štáty poskytnú v oznámení všetky dostupné údaje, pričom oznámenie musí obsahovať minimálne:

- informácie umožňujúce identifikáciu výrobku,
- popis príslušného rizika vrátane zhrnutia výsledkov zo všetkých testov/analýz a záverov z nich, ktoré sa týkajú posúdenia úrovne ohrozenia,
- charakter a dobu trvania prijatých alebo dohodnutých opatrení alebo postupov,
- informácie o dodávateľských reťazcoch a distribúcii výrobku, najmä o krajinách určenia.

Tieto informácie sa musia odoslať využitím špeciálnej štandardnej formy oznámenia a prostriedkami ustanovenými v Smernici.

Každý členský štát má **Národné kontaktné miesto systému RAPEX (national contact point), resp. notifikačný orgán**, ktorý má za úlohu prostredníctvom RAPEX-u informovať Komisiu

⁴ RAPEX – Latest notification. [online].[citované 29. novembra 2008]. Dostupné na WWW: http://ec.europa.eu/consumers/dyna/rapex/rapex_archives_en.cfm

o preventívnych alebo reštriktívnych opatreniach, ktoré boli vykonané národnými autoritami alebo „dobrovoľne“ výrobcami alebo distribútormi vo vzťahu k nebezpečnému spotrebiteľskému výrobku. Notifikačný orgán zasiela informácie z Komisie kompetentným autoritám a tiež od národných autorít Komisii. Zoznam kontaktných miest je dostupný pre výrobcov, dozorné orgány, ale aj spotrebiteľov pričom sa jedná o ministerstvá alebo špeciálne komisie, ktoré majú kompetencie prijímať záväzné opatrenia, legislatívne usmerňovať a majú takisto kontrolné mechanizmy.

Dôležitým článkom v systéme je *Európska komisia - Generálne riaditeľstvo pre zdravie a ochranu spotrebiteľa (DG SANCO)*. Tá má za úlohu analyzovať, potvrdzovať a distribuovať informácie získané prostredníctvom RAPEXu do kontaktných miest vo všetkých participujúcich krajinách. Európska komisia uverejňuje na svojej internetovej stránke v týždenných intervaloch prehľady o výskyte nebezpečných nepotravinárskych spotrebných výrobkov a prijaté opatrenia na odstránenie rizík.

Zdroj: Spracované podľa Keeping European Consumer Safe 2007 Annual Report on the operation of the Rapid Alert System for non-food consumer products

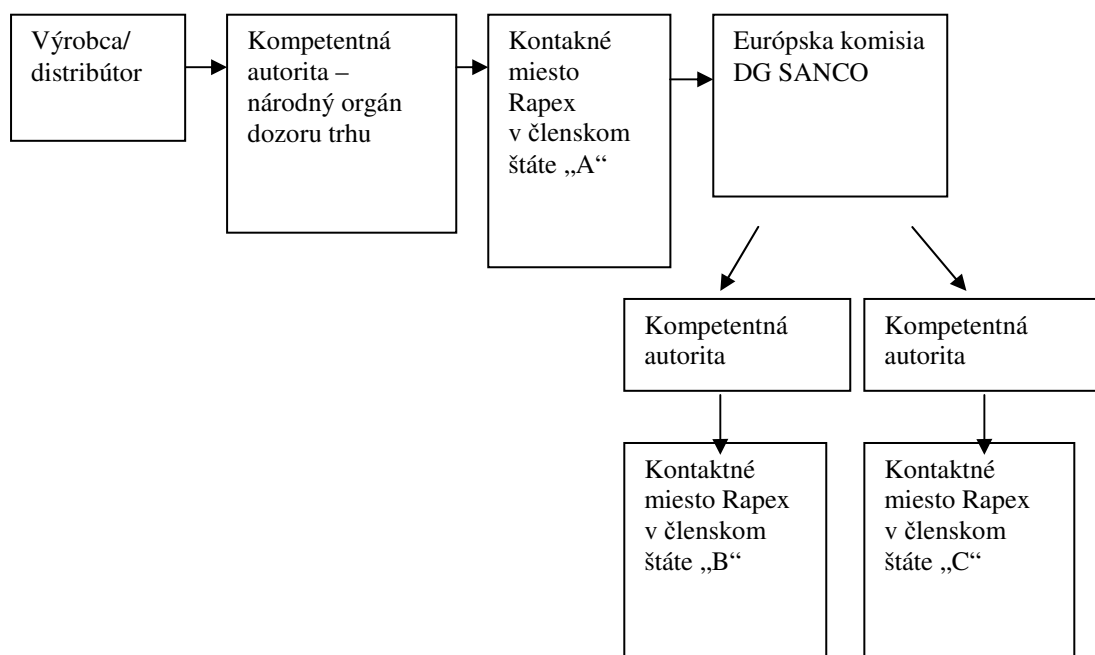

Schéma 1. Subjekty v systéme RAPEX

Členské štáty musia po oznámení z RAPEX-u o nebezpečných výrobkoch preveriť získané informácie, a zistiť, či sa výrobok predával alebo sa ešte predáva na ich území. Ďalej majú povinnosť zhromaždiť potrebné informácie, vykonať doplnkové hodnotenie rizika a taktiež zhodnotiť, či je potrebné prijať opatrenia na úrovni štátu.

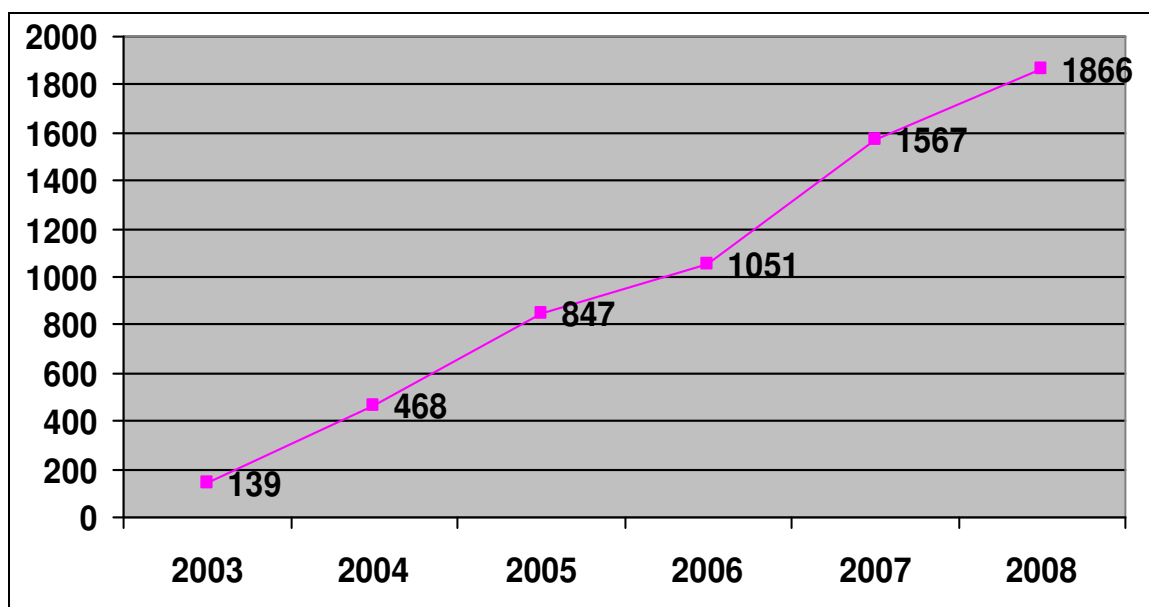
3 HLÁSENIA SYSTÉMU RAPEX

Ako bolo spomínané, prevádzkovateľom systému RAPEX je Európska komisia, členské štáty aktívne vstupujú do systému prostredníctvom tzv. národných kontaktných miest (national contact points). Zoznam týchto kontaktných miest je voľne dostupný pre výrobcov, dozorné orgány, ale aj spotrebiteľov. Ide zväčša o ministerstvá alebo špeciálne komisie, ktoré majú kompetencie prijímať

RUSKO, M. – BALOG, K. [Eds.] 2008:
Manažérstvo životného prostredia 2008 ▼ ▲ ▼ Management of Environment '2008
Zborník z VIII. konferencie so zahraničnou účasťou konanej 5.-6.12. 2008 v Bojniciach
Proceedings of the International Conference, Bojnice, December 5 - 6, 2008.
Žilina: Strix et VeV. Prvé vydanie. ISBN 978-80-89281-34-3.

záväzné opatrenia, legislatívne usmerňovať a majú takisto kontrolné mechanizmy. Systém RAPEX sa zdokonaľuje a členské štáty z roka na rok efektívnejšie pristupujú k jeho realizácii. Do systému sa postupne zapojili aj krajiny Bulharsko, Rumunsko (2005) a aj Čína (cez systém AQSIQ), Turecko a USA.

Aby sa informácie o výrobkoch dostali k distribútorom, koncovým spotrebiteľom vo všetkých členských štátoch, každý piatok komisia publikuje týždenný prehľad nebezpečných produktov zverejňovaných národnými orgánmi (notifikované pre RAPEX). Tento týždenný prehľad podáva všetky informácie o produkte, možných nebezpečenstvách a meraniach, ktoré boli uskutočnené oznamujúcou krajinou. Hlásenie obsahuje popis výrobku, jeho fotografiu, krajinu, kde bol produkt označený za nebezpečný, krajinu pôvodu, kategóriu výrobku, výrobcu, hroziace nebezpečenstvo a opatrenia, ktoré boli prijaté. Každý týždeň je takto nahlásených v priemere 50 výrobkov v krajinách EÚ.⁵

Graf 1. Porovnanie počtu hlásení v systéme RAPEX v jednotlivých rokoch

Celkový počet oznámení distribuovaných prostredníctvom systému RAPEX sa od roku 2004 (kedy bola smernica o všeobecnej bezpečnosti výrobkov, t.j. právny základ systému RAPEX, členskými štátmi transponovaná do vnútroštátnych právnych predpisov) postupne zvyšuje. Po piatich rokoch sa počet oznámení zvýšil štvornásobne zo 468 (v roku 2004) na 1 866 (v roku 2008) – pozri Graf 1. V roku 2008 vzrástol počet oznámení v porovnaní s rokom 2007 o 16 %. Nárast oznámení systému RAPEX možno pripísať účinnejšiemu presadzovaniu bezpečnosti výrobkov zo strany vnútroštátnych orgánov, väčšiemu povedomiu podnikov o ich povinnostiach, posilnenej spolupráci s tretími krajinami a akciám zameraným na budovanie sietí medzi členskými štátmi, ktoré koordinuje Komisia.⁶

⁵ RAPEX – Latest notification. [online].[citované 29. novembra 2008]. Dostupné na WWW: <http://ec.europa.eu/consumers/dyna/rapex/rapex_archives_en.cfm>

⁶ Spotrebiteľia: Podľa výročnej správy systému RAPEX z roku 2008 počet zistených nebezpečných výrobkov narastá. Brusel. [online].[citované 29. novembra 2008]. Dostupné na WWW: <<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/594&format=HTML&aged=0&language=SK&guiLanguage=en>>

RUSKO, M. – BALOG, K. [Eds.] 2008:
Manažérstvo životného prostredia 2008 ▼▲▼ Management of Environment '2008
Zborník z VIII. konferencie so zahraničnou účasťou konanej 5.-6.12. 2008 v Bojniciach
Proceedings of the International Conference, Bojnice, December 5 - 6, 2008.
Žilina: Strix et VeV. Prvé vydanie. ISBN 978-80-89281-34-3.

Európske štandardy pre bezpečnosť tovarov sa čoraz viac zlepšujú, o čom svedčí aj zmiznutie rekordného množstva nebezpečných výrobkov z pultov obchodov v rámci EÚ. Počet nebezpečných produktov, ktoré sa stiahli z trhu EÚ v roku 2008 stúpol o 16 %, čo znamená, že systém RAPEX pracuje lepšie, jeho kapacita sa zväčšuje a na trhu je čoraz menej nebezpečného tovaru, najmä hračiek. Členské štáty sú oveľa aktívnejšie a inšpekcia sa zameriava dobrým smerom.

Hlásenia podľa krajín, podľa rizika, kategórie a krajiny pôvodu

Nasledujúcich päť členských štátov vydalo v roku 2008 50% všetkých oznámení RAPEX o výrobkoch, ktoré predstavujú vážne riziko pre zdravie a bezpečnosť spotrebiteľov:

- Nemecko (205 oznámení, 13%),
- Španielsko (163 oznámení, 11%),
- Slovensko (140 oznámení, 9%),
- Grécko (132 oznámení, 9%),
- Maďarsko (129 oznámení, 8%) – pozri Graf 2

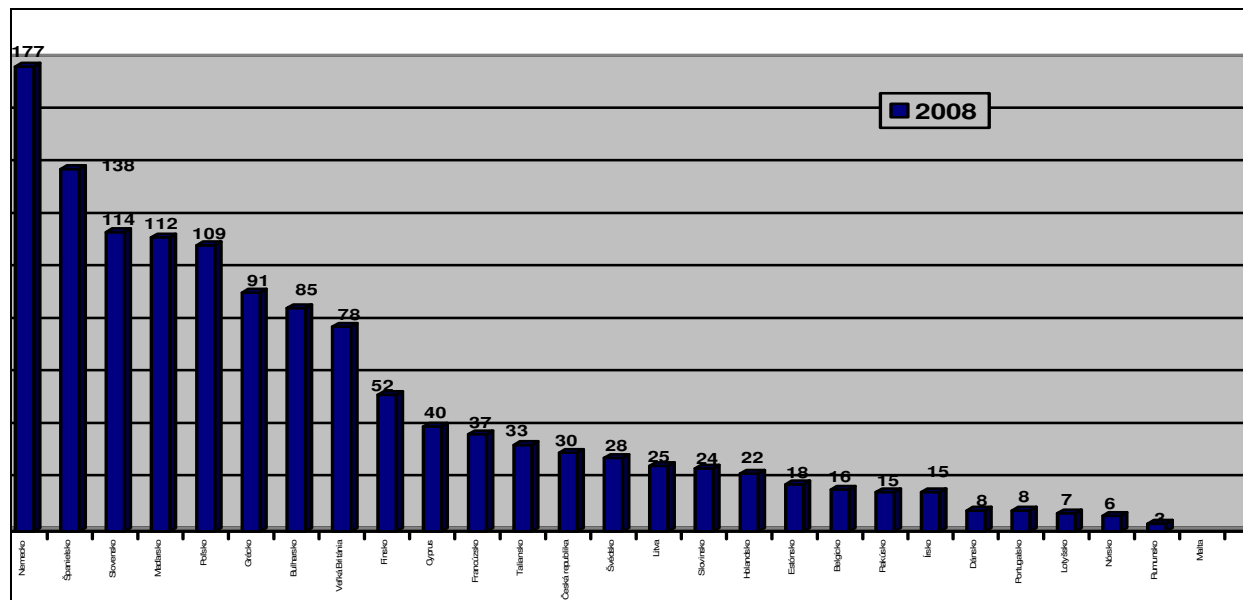
Najčastejšie oznamované kategórie rizík v roku 2008 boli:

- zranenia (366 oznámení, 20%),
- chemické nebezpečenstvo (341 oznámení, 19%),
- udusenía (285 oznámení, 16%),
- elektrický prúd (282 oznámení, 15%),
- požiar (185 oznámení, 10%).

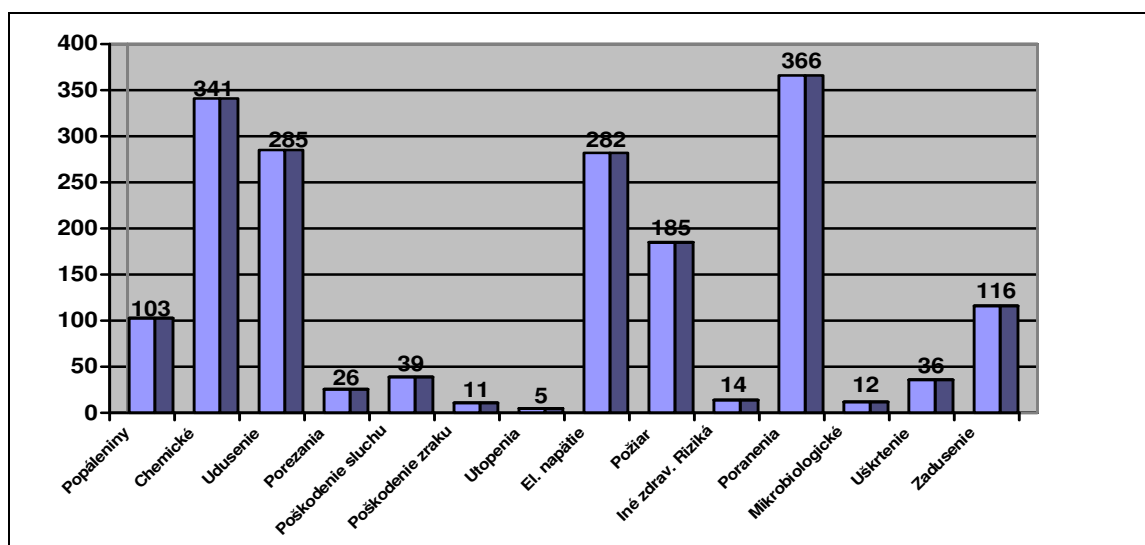
Celkovo tvorili až 80% všetkých hlásených rizikových skupín.

Najčastejšie oznamované kategórie tovarov za rok 2008 boli:

- hračky (498 oznámení, 32%),
- elektrické spotrebiče (169 oznámení, 11%),
- motorové vozidlá (160 oznámení, 10%),
- odevy, textil a módné doplnky (140 oznámení, 9%),
- starostlivosť o deti a vybavenie pre deti (89 oznámení, 6%) – pozri Graf 4.

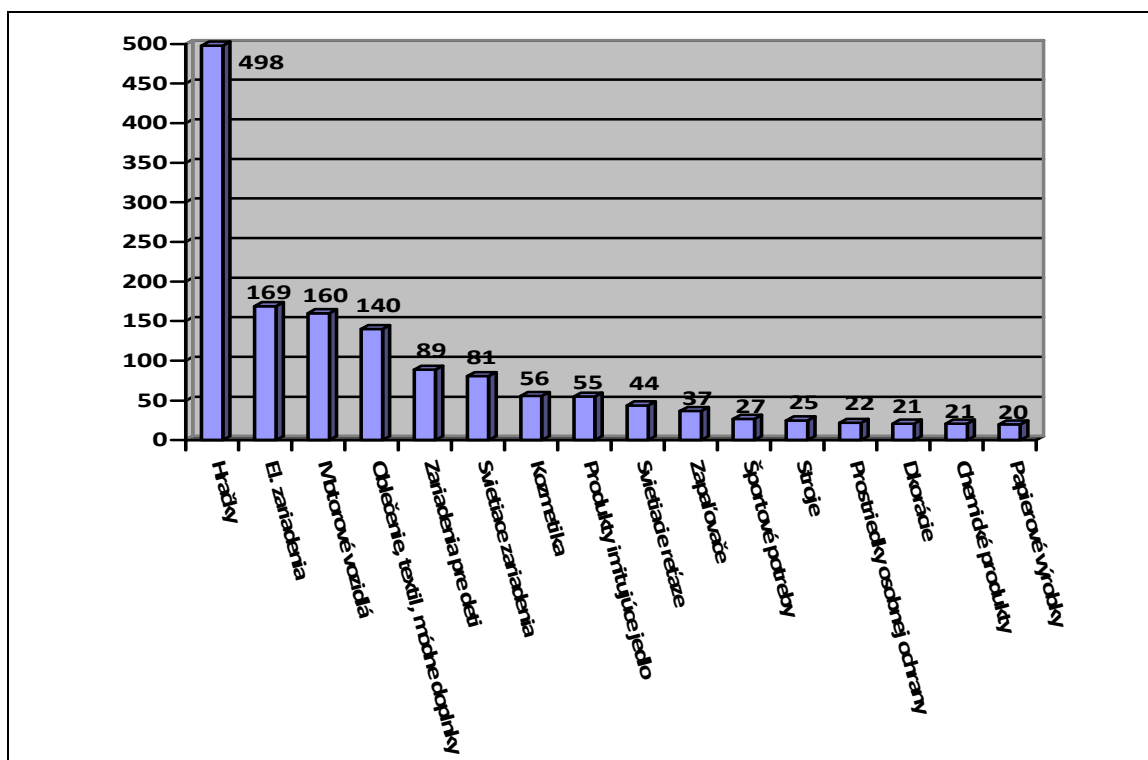

Graf 2. Hlásenia za jednotlivé krajiny v roku 2008

Graf 3. Hlásenia za rok 2008 podľa rizikových kategórií

Tieto kategórie výrobkov tvoria takmer 68% všetkých výrobkov predstavujúcich závažné riziko oznámené v roku 2008. Komisia v roku 2008 dostala 1866 upozornení na nebezpečný tovar. Rok pred tým to bolo 1605. Aj minuloročná správa vykazovala nárast a tiež tvrdila, že štandardy bezpečnosti tovarov v EÚ sa zlepšujú. Európska exekutíva vysvetlila, že celkové číslo upozornení vzrástlo, pretože „kapacita systému RAPEX sa zvýšila vďaka tréningovým programom v radoch zodpovedných orgánov Komisie a členských štátov“. V roku 2008 zvýšilo 12 krajín svoju činnosť v systéme RAPEX.

Graf 4. Počet hlásení za jednotlivé výrobkové kategórie v roku 2008

Čína (vrátane Hongkongu), bola označená ako krajina pôvodu, pre viac ako polovicu (59% / 909 oznámenia) oznámených produktov. Ďalšie tretie krajiny zapojené do systému oznámení boli, napr.: Turecko (33 oznámenia, 2%) a USA (29 oznámenia, 2%). Výrobky pochádzajúce z Európy predstavovali 313 oznámení (20%), vrátane 82 produktov nemeckého pôvodu (5%), 57 produktov talianskeho pôvodu (4%), 30 produktov francúzskeho pôvodu (2%) a 23 produktov britského pôvodu (1%). Tieto pomerne vysoké čísla ukazujú, že kontrolné orgány členských štátov by mali zamerať svoju činnosť nielen na výrobky pochádzajúce z tretích krajín, ale aj dôkladne sledovať bezpečnosť spotrebného tovaru vyrábaného v EÚ. Ukazuje sa tiež, že ďalšiu pozornosť je potrebné venovať vzdelávaniu európskych výrobcov a distribútorov na bezpečnostné požiadavky vzťahujúce sa na spotrebný tovar.⁷ Pre tieto účely sú prevádzkované informačné portály pre spotrebiteľov.

ZÁVER

Od zavedenia systému RAPEX v Európskej únii môžeme sledovať zvýšenie počtu oznámení zasielaných prostredníctvom tohto systému. Neznamená to však, že existuje viac nebezpečného tovaru na európskom trhu, alebo, že európsky systém dohľadu nad trhom práce je menej účinný. Naopak, tieto výsledky možno pripísať zvýšeniu povedomia a pozornosti venovanej bezpečnosti výrobkov zo strany vnútroštátnych orgánov a podnikateľského sektora a častejšie a účinnejšie monitorovanie

⁷ Keeping European Consumers Safe, 2008 Annual Report on the operation of the Rapid Alert System for non-food consumers products. [online]. [citované 29. novembra 2008]. Dostupné na WWW: <http://ec.europa.eu/consumers/safety/rapex/docs/rapex_annualreport2009_en.pdf>

spotrebiteľských produktov na trhu; spoločné akcie pre dohľad nad trhom, ktoré vykonávajú vnútroštátne orgány; rozšírenia EÚ v roku 2004 a 2007. K dobrým výsledkom prispelo aj niekoľko vzdelávacích akcií a seminárov stanovených Európskou komisiou pre rôzne zúčastnené strany.

Je zaujímavé sledovať situáciu za jednotlivé krajiny. Počet oznámení zo strany členského štátu nemôže byť priamo spojený s úrovňou bezpečnosti výrobkov na jeho trhu. Existuje veľa dôvodov, prečo niektoré členské štáty môžu mať oznámení viac ako ostatní: veľmi účinný mechanizmus kontroly, veľký trh, vysoké objemy dovozov a podobne. Všeobecne platí, že európske krajiny, ktoré majú najväčšie trhy a najväčší počet dovážaného tovaru, a ktoré majú najvyšší počet inšpektorov, nájdu viac nebezpečných vecí, a tým podávajú oznámenia prostredníctvom systému RAPEX častejšie, ako menšie krajiny.⁸

Všetky krajiny EÚ prispievali do systému RAPEX detekciou a oznamovaním nových nebezpečných výrobkov a zabezpečovaním primeraných nápravných opatrení na základe prijatých informácií. Dvanásť z nich zintenzívnilo svoju činnosť v rámci systému a v roku 2008 v porovnaní s predchádzajúcim obdobím oznámilo viac nebezpečných výrobkov. Krajiny s najvyšším počtom oznámení boli za rok 2008 Nemecko, Španielsko, Slovensko, Grécko a Maďarsko. Oznámenia zaslané týmito krajinami predstavujú 50 % všetkých oznámení týkajúcich sa výrobkov predstavujúcich vážne riziko zaslaných prostredníctvom tohto systému. Slovensko sa zaradilo medzi tieto krajiny vďaka účinnému kontrolnému mechanizmu, nakoľko nemôžeme hovoriť o veľkom trhu alebo nadmernom množstve dovozu, ktorý by skresľoval výsledky hlásení.

Nárast upozornení v dekáde rokov 2003 - 2008 stúpал. Napriek tomu je nutné systém RAPEX zdokonaľiť, aby sa dal využiť jeho celkový potenciál. Preto je nevyhnutná účasť členských štátov, spolupráca medzi vnútroštátnymi orgánmi a s tretími krajinami. Takéto vzťahy by sa mali naďalej posilňovať, pretože najnebezpečnejší tovar na trhu EÚ pochádzal práve z trhu tretej krajiny - Číny. Narastajúci trend by sa mal vnímať v súvislosti s niekoľkými faktormi, akými sú: nárast dovozu tovaru do EÚ z Číny, zameranie opatrení prijatých na vnútroštátnej úrovni v oblasti presadzovania na výrobky vyrobené v Číne, účinnejšia spolupráca medzi EÚ a Čínou. Spoluprácu by mal posilniť systém AFSIS.

Príspevok vznikol s podporou grantu Ministerstva školstva SR VEGA č.1/4590/07 Nové prístupy k znižovaniu rizika v oblasti bezpečnosti produktov a ochrany spotrebiteľa.

POUŽITÁ LITERATÚRA

- [1] *Keeping European Consumer Safe 2007 Annual Report on the operation of the Rapid Alert System for non-food consumer products*. [online]. 2008 [citované 26. novembra 2008]. Dostupné na www: <http://ec.europa.eu/consumers/safety/rapex/docs/rapex_annualreport2008_en.pdf>
- [2] *Keeping European Consumers Safe, 2008 Annual Report on the operation of the Rapid Alert System for non-food consumers products*. [online]. [citované 29. novembra 2008]. Dostupné na WWW: <http://ec.europa.eu/consumers/safety/rapex/docs/rapex_annualreport2009_en.pdf>
- [3] *Questions and answers on the Community rapid alert system for non-food dangerous consumer products (RAPEX)*. [online]. [citované 29. novembra 2008]. Dostupné na WWW:

⁸ *Questions and answers on the Community rapid alert system for non-food dangerous consumer products (RAPEX)*, Brusel. [online]. [citované 29. novembra 2008]. Dostupné na WWW: <<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/09/167&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>>

RUSKO, M. – BALOG, K. [Eds.] 2008:
Manažérstvo životného prostredia 2008 ▼ ▲ ▼ Management of Environment '2008
Zborník z VIII. konferencie so zahraničnou účasťou konanej 5.-6.12. 2008 v Bojniciach
Proceedings of the International Conference, Bojnice, December 5 - 6, 2008.
Žilina: Strix et VeV. Prvé vydanie. ISBN 978-80-89281-34-3.

<<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/09/167&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>>

- [4] *RAPEX – Latest notification*. [online]. [citované 29. novembra 2008]. Dostupné na WWW:
 <http://ec.europa.eu/consumers/dyna/rapex/rapex_archives_en.cfm>
- [5] *Smernica 2001/95/ES Európskeho parlamentu a Rady z 3. decembra 2001 o všeobecnej bezpečnosti výrobkov* [online]. 2008 [citované 26. novembra 2008]. Dostupné na www:
 <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0095:SK:HTML>>
- [6] *Spotrebitelia: Podľa výročnej správy systému RAPEX z roku 2008 počet zistených nebezpečných výrobkov narastá*. Brusel, 20. apríl 2009. [online]. [citované 29. novembra 2008]. Dostupné na WWW:
 <<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/594&format=HTML&aged=0&language=SK&guiLanguage=en>>

ADRESA AUTOROV:

Ing. Natália Kováčová, Katedra tovaroznalectva a kvality tovaru, Obchodná fakulta Ekonomickej univerzity v Bratislave, Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava,
 E-Mail: kovacova.natalia@gmail.com

Ing. Peter Štefaňák, Katedra tovaroznalectva a kvality tovaru, Obchodná fakulta Ekonomickej univerzity v Bratislave, Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava,
 E-Mail: peter.pstefanak@gmail.com

RECENZENT:

prof. Ing. Vojtech Kollár, PhD., Katedra tovaroznalectva a kvality tovaru, Obchodná fakulta Ekonomickej univerzity v Bratislave, Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava,
 E-Mail: vojtech.kollar@euba.sk